

Ušerati se sprejemajo in veljajo
za redno vrsto

5	10	15
2	2	3
15	2	3

Pri četrtem uskrnji se
na četrto uskrnje

Rokopisi

se je tiskajo, odpravljajo
in se sprejemajo

Varočno prejema upravništvo
in administracija in ekspedija na
velikem trgu števil 9 II nad
stropji

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto	10 gl. — kr.
Za polleta	5 „ — „
Za četrt leta	2 „ 50 „

V administraciji velja:

Za celo leto	8 gl. 40 kr.
Za pol leta	4 „ 20 „
Za četrt leta	2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu
števil 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden
sicer v torek, četrtek in sobota.

Budgetna obravnava.

Z Dunaja, 4. marca.

V četrtek je za Scharschmidom govoril še grof Coronini. Obe stranki ste jako radovedni pričakovali, kaj bode voditelj srednje stranke povedal. Novega ni zvedela nobena; Coronini je levici sicer hudo dal pod nos očitavši ji, da vladi odrekuje davke, da je pa to otročja demonstracija, ker ima tako odrekovanje le pomen, ako se ga posluži večina. Pa tudi vladi je očital, da nima programa, da preveč molči itd. Prav toplo je priporočal spravo in kot načelo svojega kluba izrekel, da ga bode pri pretresanju raznih vprašanj vodila edino le skrb za državni blagor, ne pa strankarske koristi. Levičarski listi s tem govorom niso bili nič kaj zadovoljni, in „Deutsche Zeitung“ je pisala, da Coronini pač ne more več veljati za bodočega ministrskega predsednika.

Za tem je bila splošnja obravnava sklenjena. Desnica je nameravala toliko časa sejo nadaljevati, da bi govorila še glavna govornika Herbst na levici in Tonner na desnici, dasiravno je bila ura že štiri. Pa vstal je Herbst in nasvetoval konec seje, rekši, da je v dvorani že jako soparno, da bi mu bilo vsled tega silno težko govoriti, zlasti ker bode njegov govor jako dolgo trajal. G. predsednik dr. Smolka je na to sklenil sejo, in imenovana govornika prišla sta na vrsto v petek.

Izraelovih otrok zbralo se je pri tej priliki zopet v zbornico, kar jih je moglo na odre, in eni so hotli brez kart priti na galerije, pa služabniki so jih zapodili. Med govorom Herbstovim se je pokazalo, da so bili najeti kričači, ki so Herbstu ploskali, kadar je kako zabavljico komu zasolil. Predsednik je žugal, da bode poslušalce zapodil z galerij, ako ne dajo miru. Levičarji so se med Herbstovim govorom jako smejali, ako so bili pa oni mirni, smijal se je Herbst sam, kadar je mislil, da je kako debelo povedal.

Za njim govoril je Tonner ter dobro zavračal trditve Herbstove, zlasti je bilo jako primerno, ko je popisoval, kako je bil pod liberalno vlado zaradi tiskovne postave s svojim bratom več mesev zaprt.

Govor poročevalca Clama Henrika bil je temeljit in obširen. Dokazoval je zboljšanje denarnega stanja in zavračal razne ugovore, kolikor jih ni bilo še zavrnjenih od drugih govornikov. Okoli treh popoldne bila je obravnava končana in z veliko večino sklenjeno, da se preide v posebno obravnavo. Z desnico glasoval je tudi Coroninijev klub, nekaj levičarjev pa je bilo pobegnilo iz zbornice, ker jih je bilo menda vendar le sram po otročje nagajati.

Včeraj pričela se je nadrobna obravnava,

pri kateri se je pokazalo, kako lep cvet poganja zedinjena levica. Schönerer je namreč nasvetoval, naj se cesarjeva civilna lista za 1 milijon gld. skrči. Judovstvo na galeriji mu je ploskalo hvalo, predsednik pa ga je pokaral, da cesarjevo osebo v razpravo vtika. Na desnici se je pokazala velika nejevolja zaradi takega predloga, ker vsaka duša ve, koliko naš cesar iz svojih dohodkov dan za dnem daruje za dobrodelne namene. Predlog Schönererjev se ve da ni obveljal.

Pri obravnavi o gospodski zbornici je govoril Hohenwart, ter grajal, da se stenografski zapisniki prepozno natiskujejo in razdeljujejo poslancem. Grof Taaffe je obljubil v dogovor stopiti s predsednikom gospodske zbornice in skrbeti, da se bode vstreglo želji izrečni od grofa Hohenwarta.

Živahen razgovor je bil zopet pri tako imenovanem dispozicijskem zakladu, to je pri denarjih, ki se vladi dovoljujejo v podporo vradnih listov. Dr. Sax je hudo napadal vlado, češ, da je povikšala ceno in seratov vradnega šlezjskega časnika, da podpira tam nekov list, ki pa sme sem tje Čehe in vlado napadati, da laglje prikriva svoje prave namene itd. Za njim je govoril Gabler za predlog in jako živo opisaval vzroke, zakaj da zaupa tej vladi ter ji dovoljuje stroške za vradne časnike. Spodbijal je napade nasprotnikov zlasti na Česko ljudstvo in omenjal, da bi bilo jako slabo za Nemce, ako bi se Slovani zedinili s Francozi in jih prijeli. Predsednik ga je opominjal, naj ostane pri stvari in ga je zaradi nekega izraza tudi pokaral.

Prav surovo in pobalinsko je govoril zopet dr. Rus, in se hudoval, da vlada podpira liste, ki jako surovo pišejo. Zlasti pa to dela, je rekel Rus, „Laib. Zeitung“. Nasproti trditvi g. Kluna, da se vlada upira judovskemu časnikarstvu, je Rus rekel, da to ni res, ampak da ima vlada tudi med svojimi vradnimi časnikarji dokaj judov. Napadal je dalje jako surovo Gablerja ter divši, da sprava med Čehi in Nemci bo nemogoča, ako možje, kakor je Gabler odgojujejo žensko mladež česko. Naposled je vladi tudi očital, da ima med svojimi časnikarji ljudi, ki so bili že sodnijsko kaznovani.

Ta predrznost pripravila je ministrskega predsednika, da je Rusu odgovoril in sicer prav krepko. Odločno je oporekal, da bi bilo časnikarstvo še le pod njim postalo surovo, bilo je že prej, kakor bi lahko dokazal z liberalnimi listi. Tudi je rekel, da ne more biti vlada odgovorna za vse, kar vradni listi pišejo, razun da bi se zopet vpeljala nekdanja cenzura. Konečno je rekel, da njegovo rodoljubje pač ni tako, da bi se moralo ravnati po zahtevah manjšine.

Prav mirno in tehtno je govoril tudi dr. Oelz, kazavši silno škodo, ki jo slabo

časnikarstvo napravlja med raznimi stanovi zlasti pa med delavci.

Pri glasovanju bil je sprejet nasvet budgetnega odseka, ker je tudi Coroninijev klub glasoval zanj. Druge točke so bile sprejete brez ugovora in budget tako daleč rešen, da se prične jutri obravnava o notranjem ministerstvu.

Iz večerajšnje seje je še opomniti, da se je Schönerer silno pritoževal, ker je gospodska neko njemu iz Ogerskega poslano pismo prijela in Schönererju sporočila, naj pride sam ponj, da bi ga v pričo njega odprli. Schönerer se je hudoval nad tem in zahteval od ministrskega predsednika, naj dotični gospodski ukaže, da pismo nemudoma izroči Schönererju. Taaffe je odgovoril, da tega ne bode storil, pač pa bode reč preiskal, in kaznoval vradnike, ktere v tej reči zadeva kaka krivda. Ob štirih popoldne bila je seja končana.

Govor poslanca Kluna pri budgetni debati

dné 27. februarija 1883.

(Dalje.)

Ni se tedaj čuditi, ako je postalo ljudstvo nekako razburjeno, kar se je kazalo pri davkoplačevanju; ljudstvo je plačevalo zapovedane davke, a plačevalo z nejevoljo. (Živahna veselost na levi). — Gospoda, Vi ste menda pozabili, da govorim, kako je bilo v vstavoverni dobi. (Pravo! na desni). Ljudje so plačevali, prosim, a plačevali z nejevoljo, a silili in silili so jih dalje in dalje in toliko je bilo po nekaterih deželah in okrajih izvrševalnih dražeb, da se je bilo bati njih propada.

Med tem, ko je bilo ljudstvo izročeno liharjem ali brezvestnim vstanovnikom in sleparjem vsake baže, ko je umazano tekmovanje jemalo mu vsak zaslužek, in je lezlo dan na dan v večo revščino in siromaštvo, videti je bilo, kako so se posamezni s pomočjo „stranke“ dvignili iz ničevosti, kar mimogrede postali milijonarji in v kratkem času prišli politiško do moči in veljave, a to so pa zopet v to porabili, da so zatirali in izžemali nasprotnike, ter svojo moč uterjevali. Ko je ljudstvo vse to videlo, ko je spregledalo, da je načelo jemati darila v navado in rabo prišlo celo pri vladi. (Levica kliče: kedaj? kedaj? izgledov! Dobro, na desnici). To je javna tajnost, za to ni treba izgledov; imena so neljuba (nomina sunt odiosa). Levica kliče: odkrito obrekovanje! vesoljno obrekovanje! (Klici na desnici: Giskra! Banhans!) Kedar se Vam bode posrečilo, spraviti iz sveta Ofenheimovo pravdo, boste odpravili tudi to vesoljno opravljjanje. (Pravo! na desnici). Kedar je ljudstvo videlo, da se nasproti temu naj bolj pošteni in naj

boljši državni sluga, ako ljubijo svoj narod in jezik, odrivajo, odmetujejo, in večkrat „iz službenih ozirov“, kakor so rekli zavoljo lepšega, v naj bolj oddaljene kraje monarhije predstavljajo ali prav za prav v pregnanstvo pošiljajo — in lahko bi teh celo vrsto povedal, ko bi hotel tako obširen biti, kakor je govornikov nekdo na levici lanskega leta na široko razpravljajal tepež v Kuchelbadu, (odobravanje na desnici), ako je prebivalstvo videlo, da je vstavoverno ali bolje rečeno židovsko časopisje (smeh na levici) prav brez vse sramozljivosti pod zaštitjem „stranke“ v tla pomandralo naj svetejše stvari, žalilo naj nežnejša čutila in tajne domače stvari na javnem trgu razobešalo, pri tem pa tiskovna postava, zoper katero se dan danes tako jeze liberalni gospodje na levici, stiskala in pestila narodno in krščansko častništvo: potem gospoda moja se nikar ne čudite, ako je ljudstvo nekako zdvojilo in zgubilo up boljše prihodnosti, ni se čuditi, da se ga je lotila nekaka unemarnost in samopašnost, ki je opovirala in zadrževala razvoj državnih korist.

Toda prišla je ura rešitve. Vlada je spraznila stole, katere je imela skoz več let stranka izključljivo za se. Niso je odpravili, sama se je odpravila, ker ni imela moralne moči, da bi se vzdržala na ti omamljivi višavi, kamor so jo dvignila sredstva nenaravna. Prišlo je ministerstvo Taaffejevo in narodi, ki niso več upali, niti se bali nič hujega, kar bi se jim ne bilo zgodilo pod strankarsko vlado, zbudili so se iz otrpnjenega spanja in z veseljem zaupanjem gledali v prihodnost.

Ni bil še razglašen program vlade: za opravičene želje, za up in pričakovanje še ni bilo drugega poročstva, nego imena mož k vladi poklicanih, in uže to je bilo zadost, da je ljudstvo zopet zadobilo pogum, da se je zaupanje zbudilo in ljudstvo je v brezbrojnih adresah izraževalo in naznanjevalo vladi svoje zaupanje.

Snidel se je državni zbor, jasno in točno je vlada naznanila svoj program, ljudstvo ga je sprejelo z nepopisljivo radostjo. Krepko in svečano je najviši prestolni govor vsemu svetu naznanil, da je naloga vladi, ljudstva med sabo spraviti, z enako skrbjo gojiti in varovati duševne in gmotne koristi vseh narodov v državi, dobro si zapomnite gospoda vseh narodov, ne le nemškega, povzdigniti domače delo, zboljšati stanje kmetijskega in obrtnega stanu in naravnati ravnotežje pri državnem gospodarstvu s tem, da se davki primerno razdele, da se štedi in varično ravna pri raznih panagah državne uprave.

Radost med ljudstvom je rasla. Gospoda, Vi ste si sami priča, ko je ministrski predsednik v ti slavni zbornici ravno tako določno kakor odkrito izjavil, da ne boče pripustil, da bi se Nemci, a tudi Slovani ne na steno pritiskali. Marsičesa tega, kar je vlada v svojem programu obetala, se je uže zgodilo, prostost oderuštva je odstranjena in odpravila se je zloraba dovolitev (koncesij), ki je na stotisoče ljudem beraško palico v roke potisnila, in ki je bila vzrok morij, samoumorov, zlorabe vradne oblasti, nezvestobe, tatvine, goljufije vsake vrste, (levica se smeje a g. nadaljuje), le prebirajte javna poročila iz tiste dobe, potem boste spoznali, da resnico govorim, zloraba koncesij pravim še enkrat, se je odpravila, ter dovolile samo vstanove, ki imajo kaj stvarne

(reelne) podlage, za obrtnijski stan so izšli razni obrtnijski predlogi, nekateri njih so že razrešeni, imajo pa ti predlogi v sebi dobrohotna pravila, ki varujejo obrtnike, da jih kapital ne more brezvestno zatirati, a šolska novela, katero je sklenila gosposka zbornica, ima pa varovati šolo brezverstva in razkristjanjenja.

Skrb za malo posestvo se razodeva v postavi za skladanje zemljišč, vlada se je po robu postavila proti pohujšljivi delavnosti židovskih listov, kolikor je to mogoče pod sedanjimi postavami, in premakljivi kapital, ki se je dosihmal znal odtegovati vsacemu davku, ima nositi nekaj državnih bremen, ko se mu bode naložil borzni davek in nekaj raznih davkov. Z eno besedo: vlada kaže, da hoče resnobno protistaviti se temu, da bi se postave kakor prej uporabljemale za lažljivo-liberalne, verske in jednostransko narodne težnje, ona hoče popraviti tiste vladne pomote, ki so na škodo vsakemu krščanskemu veroizpovedanju in celim vrstam zadrug gojile pod plaščem svobode in napredka le židovstvo. (Pravo! na desni). Ljudstvo je videlo, da se vlada resno prizadeva in se je radovalo nad tem. (Levica se smeje). Spregledalo je, da vlada resno misli, varovati prebivalstvo, da ga ne opehari posebna vrsta ljudi, da se prizadeva, zboljšati njemu žalostno stanje, da ga hoče podpirati pri poštenih delavnosti z modrimi koristnimi postavami, in da sploh hoče zvršiti vse dolžnosti države do svojih podložnih, tedaj hoče tudi radovoljno izvrševati svoje dolžnosti do države in dati državi, kar je državinega. Toraj se tudi ni branilo prevzeti povišanja nekaterih davkov, ki so potrebni, da se zvišajo državni prihodki. Ljudstvo, gospoda moja, dobro prevdarja, kar je njemu dolžnost in rado plačuje davke, ako jih le more plačevati in kedar vidi, da najde za svoje žrtve potrebnega varstva in skrbljivosti za korist, in da ne meče svojih težko pridobljenih davkov v brezno, kjer bi zginili, da bi nihče več ne videl in bi nikomur ne koristili. (Konec prih.)

Govor grofa Riharda Belcredija pri splošni debati o šolski noveli v gosposki zbornici

19. februarija 1883.

(Dalje.)

Ker je namreč življenje drugačno, je tudi nazor o življenji drugačen. Te prošnje so pa take, da se dače govoriti tudi o drugih okolistavah, ker protestantje povdarjajo verstvo v šoli, in govore od zavoda, ki je tukaj važen, namreč o zasebnih šolah.

Ko so se se posvetovali o postavi, kar se tiče razmerja med cerkvijo in državo, povdarjala je vlada: naopačno je, ako se trdi, da hoče ona imeti šolski monopol, marveč si mnogo odrekuje, ker verskim zadrugam na voljo daje, da si vstanove zasebne šole z verskim značajem; v šolski postavi je res določba v 72. §, ki govori, da se tam, kjer so zasebne šole, ki zadostujejo krajnim potrebam, občine ne morejo siliti k napravi ljudske šole. No gospoda moja, ne verjamem, da bi se bilo zgodilo kedaj kaj tacega, vsekako so bili le posamezni slučajji, da niso siliti občine v napravo šol, iz tega vzroka, ker so bile tam verske šole. Vzrokov ni treba iskati daleč. Tista postava, ki je tako liberalna zaradi naprave verskih šol, je tako uganila, da je to nemogoče, §. 3 pravi nam-

reč, da je vsaka šola, katero je vstanovila država, deželna ali občina in jo vzdržuje, splošna ljudska šola. S tem so bile vse bivše tako imenovane trivijalne šole prištete splošnim ljudskim šolam, pozneje vstanovljene isto tako, in ker so po § 62 drž. šl. postave občine zavezane, prevzeti vse stroške, ki so se s časom znatno zvišale in ker te šole slišijo velidel katolikom, je pač naravno, da so katolikom vzeli sredstva, poleg ljudskih šol, katere morajo vzdrževati, vstanovljati še posebnih šol. Postava je tedaj z veliko liberalnostjo dovolila pravico za napravo ljudskih šol, a pograbila je sredstva za izvrševanje teh pravic pod naslovom „splošnih ljudskih šol.“ Primeroma najdemo pri protestantih več zasebnih verskih šol, ki se še vzdržujejo do dandanes. To pride od tod, da se te šole vzdržujejo z velikimi žrtvami, podpira jih pa „Gustav-Adolf-Verein“ tedaj inozemstvo, a tudi vlada je pogladila marsikatero grče pri postavi, ker so namreč protestantovske verske šole, ki so n. p. kakor tukaj na Dunaji (v Ljubljani tudi do naj-novejših časih) prejemale po več tisoč podpore od občin, a kljubu temu niso postale splošne ljudske šole, marveč imajo še sedaj svoj zasebni značaj.

L. 1881 so superintendentje iz Češkega in Gorenje-Avstrijskega vložili peticije, ki razpravljajo prav resno vprašanje. Pravijo namreč: naše šole so bile dosihmal cvetoče, a sedaj jih bodemo mogli razpustiti. Ljudstvo več ne more nositi dvojnega bremena, po eni strani za zasebne, po drugi strani pa za občne ljudske šole. So pa tukaj prav posebne razmere: na gorenjem Avstrijskem ima župa po 10, da tudi po več občin, na Češkem jih ima po 40, 50 da 90 občin. Ako razpuste te verske šole, kako bode jeden sam poučeval v 10—50 šolah v veronauku.

To je nemogoče. K svoji župi tudi ne more sklicati vseh otrok, sicer zamude šolske ure po občnih ljudskih šolah in stariši so tam kaznovani. Po vseh teh mnogih šolah kake župe pa tudi ne morejo umestiti protestantovskega učitelja, kdo bi ga plačeval? Postava pravi: Za veronauk skrbi verska občina. Stvar je resna, a v postavi ne vidim kacega pomočka. V tem je zopet nasprotje. Postava pravi: Vera je prvi nauk in prvi nalog šoli je versko-nravna vzgoja, postava sama je pa taka, da je to v imenovanem slučajji nemogoče. (Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 5. marca.

Avstrijske dežele.

Svitli cesar še niso določili, katere kraje mislijo obiskati o svojem potovanji mesca julija o priliki 600letnice, kar pripada Kranjsko-habsburski dinastiji, tedaj je vse kar se je pisalo o tem, nezanesljivo.

V ogerskem državnem zboru so se 1. t. m. posvetovali o predlogu, da bi kraljevo sodišče (kuriija) sodilo v volitvenih zadevah. Vendar so zavrgli ta predlog, ko so nekateri povdarjali, da bi bilo sodišče tako preveč zapleteno v politiške homatije, in ko je vlada naznanila, da to stvar prepušča razsodbi vsakega in ne nastaja na tem vprašanji. — V ponedeljek je bila zopet seja.

V gosposki zbornici (ogerski) so obravnavali in sprejeli: predloge v hišovanji komitatov, o zavetiščih na duhu bolnih, o varstvu zoper trtno uš in z nekaterimi stili-

stičnimi premembami predlog za obdačenje lova in noševanje orožja.

Nvanje države.

S Francoskega se naznanja razkol v ministerstvu. Jedna stranka hodi po poti ranjkega Gambette, druga pa se drži stranke Clemenceau. K ti stranki pripada vojaški minister Thybaudin. — Clemenceau, tako pravijo Gambettovci, hoče dobiti armado na svojo stran in najprej posadko v Parizu, v to naj pomore minister Thybaudin, ki hoče polkovnika Riu postaviti poveljnika v Parizu. Riu je bil dosihmal poveljnik v poslaniški palači in je imel varovati Gambetto. A sprla sta se in nista mogla videti drug drugega. Riu je pristopil k stranki Clemenceau-a in zato ga hoče minister narediti za generala. Zoper to se upirajo Gambettovci na vso moč, ter napadajo vojaškega ministra, ki pa zopet išče zavetja pri Clemenceau-u. Taka edinost in složnost vlada v Parizu.

Iz Pariza 3. marca. V zbornici je denarstveni minister Tirard predložil redni budget. Pravnosledna (legitimistična) stranka je sklenila, da se ne bode vdeležavala debat zaradi pregledovanja vstave. „Tems“ ve pripovedovati, da je bil Riviere imenovan ravnatelj trgovinskih zadev v ministrstvu unanjih zadev.

Starešinstvo je sprejelo načrt postave, po katerem se ima osnovati francosko pravosodstvo v Tuneziji.

Minister unanjih poslov, Challemeil-Lacour je odgovoril na vprašanje vojvoda Broglie, da so vlasti pritrdile nasvetu, da se odpravijo pogodbe (kapitulacije) in le jedna je želela, da bi se prej vpeljale francoske sodbe, preden se pogodbe razrešijo.

Iz Rima. Sv. Oče so se v svojem govoru do kardinalov pritožili, da se Njih besede za pravice do posvetnega posestva sprejemajo s zaničevanjem in zasmehovanjem, da delajo nasproti Njih prizadevanju za cerkveni mir na vse kriplje, in kedar je nemogoče zopervati, pa nasprotniki besedo prevržejo. Ako pa ugovarjajo zoper opovire, ki se stavijo umeščenju škofov na Laškem, tako pa govore, da jih napadamo. A Cerkev ne bode prenehala skrbeti za pravno vzgojo narodov, kajti nji se imamo zahvaliti, da človeška družba še ni razpala.

Iz Berolina se naznanja 28. p. m., da je kralj Viljem odgovoril na drugo papeževo pismo. Kakšen je bil odgovor, se da nekoliko posneti iz „Prov. Corr.“, ki velja za pol vladni list. Sv. Očetu očitajo, da besedo nazaj jemljo, ker so prej obetali, dovoliti škofom razglašanje novih župnikov, a sedaj pa tirjajo, naj se majeve postave prej pregledajo. No, taka je pruska vlada. Sv. Oče naj bi prijenjali, župniki bi se umestili, a bile bi jim po polno roke zavezane, ker bi ne imeli pravice izvrševati svoje cerkvene opravila. Vlada bi pridržala vse majeve postave, razume se, da papež pod takimi pogoji ne morejo prijenjati. Uže to je bilo sumljivo, da vlada niti obljubiti ni hotela, da hoče majeve postave dati pregledati; govorila je o spravi, a v bistvu ni prijenjala ničesa drugega, nego da je poslanca umestila v Rimu. Med tem pa Bismark praša za svet narodnoliberalca Benigsen-a in Miquel-a, in ta dva mu bosta javolne svetovala k miru in spravi z Rimom.

Središče poslaniške zbornice v Berolinu dobiva od vseh krajev dežele po telegramih

in pismih zaupnice, ki mu izražajo hvaležnost za neustrašenost in stanovitnost pri zagovarjanju katoliških pravic. Te izjave v novič kažejo soglasje izvoljenih in volilcev in da se zastoj trudijo ti, ki hočejo razdor napraviti v katoliškem taboru. — Pri teh mršavih okolistavah so vendar kaj lepe take izjave vernega ljudstva, dokler boj traja, ostane še zmirom upanje za zmago, le kedar nastane tihota, potem je žalostno.

Iz Bruselja 2. marca. Poslaniška zbornica je zavrgla nasvet, da se zniža plača škofom, a sklenila je, da se odpravijo korarske službe, in tiste župe, ki presegajo število, katero je postavila postava l. 1866. Ministru je izročeno, da v vsakem posebnem slučaju ukrene potrebno. (Framasoni bodo tedaj določevali, je li potrebno tudi tam duhovniška služba).

Iz Madrida se javlja, da anarhisti v Andalusiji delajo na to, da bi ob časi žetve nehali delati vsi dninarji po selih, da bode nemogoče spraviti pridelke. Posestniki hočejo izvanrednih postav zoper socialiste.

O dunavski konferenci piše „Agence Havas“, da ni resnično, kar „Tems“ pripoveduje, da bi bila že končala svoje seje. Sprejeti še gre prenarejen nasvet Barrèrejev, nadejajo se, da se bode to zgodilo. Pooblastila evropske dunajske komisije se imajo podaljšati na 21 let in odsihmal naprej na 3 leta, ako ne odpove kaka velevlast. Stvar zaradi Kiliije še ni dovršena. Ruski zastopniki so dali se sabo govoriti in so mnogo prijenjali, kar se tiče tega, da hočejo poprej evropski komisiji naznaniti, kaka dela se imajo izvršiti, a niso se še skozi in skozi porazumeli, vsled tega tudi protokoli niso podpisani.

Izvirni dopisi.

Iz Košane na Notranjskem. Sporočam Vam o brezimni nesreči. Včeraj v dan 3. t. m. kmalu popoldne, ko žlico iz rok položim, udari plat zvona. Skozi okno se ozri vidim tik vaše luže iz Fidelove hiše valiti se črn dim in iz njega švigati rudeč plamen. Ne vtegnem se ves bolehen, kakoršen bivam, ogledati, kako bi sebe in vsaj pglavitne cerkvene dragocenosti, matrike in važnije listine iz farovža otel, je že plamen zaradi silno bučeče burje čez vse slamnate strehe po vasi razširjen in že celo moj dolnji sosed v ognji. Izlečejo me po sili za roko iz farovža na „mai Videm“, kamor potem ljudje, pritegnivši iz bližnjih vasi, mojo in cerkveno robo za menoj vlačijo, in od kodar se, treseč se od mraza in strahu, bridko oziram, kako jih je v poldrugi uri iz med 45 hišnih števil 30, ter okoli 40 hlevov s pičlo shranjenim živežem in semeni ter z živinsko pičo in klajo vred do tal pogorelo. Tudi par praseta in eno tele je bojda v ognji ostalo, in kar je najbolj žalostno, zgorela je tudi neka 63 let stara žena, po domače Pavzinka, ki je hotela še kaj iz hiše rešiti, pa se ogorki nanjo vdero, da omotena ne more več iz dima; na to pa v peč zleze in jo za seboj zavezne, kjer jo naposled spečeno in mrtvo najdejo. Tudi farovž se je bil na dolnji strani že vnel, a farani, hvala in pohvala jim! delali so na vse kriplje, da so pod streho plamen zadušili; slamnato streho na hlevih in svislih pa so vedno polivali, akoravno jim je voda v škafih sproti zmrzovala, in tako so vso mrzlo noč farovškega poslopja v burji

varovali; in še sedaj, ko to pišem (v nedeljo proti večeru) vedno krog njega stražijo, ker se v okolici iz ogorkov še zmirom kadí in še ni nevarnost popolnem pri kraji. Se ve, da o tacihih prilikah nikoli brez velike škode ne more biti, ker še to, kar si kdo otme, se marsikaj ali pohabi, ali pobije, ali pozgubi. Posebno je farovški drevesni vrt jako poškodovan, ker je do srede z mladimi cepici ves posmojen in ledina za hišami nad polovico ali požgana ali v blato pomandrana; moj trud šeslih let je vničen. V posebno veliki nevarnosti bila je kapelanija. Vse okoli nje, kar bilo je s slamo kritega, bilo je v trenutku v ognji. Gosp. kaplan ne bi bil otel drugega, nego kolikor je v naglici obleke v naročji zagrabil in jo proti farovžu prinesel; nazaj se vrnivši po druge reči pa že več ni mogel blizu nje. Udan v Božjo voljo pomagal je potem mestu mene iz farovža farno robo spravljati. Ko pa posled kapelanija kakor po čudeži sredi plamena skoraj nepoškodovana ostane (le zid zoper ogenj na dolnji strani se je razsul, nekaj šip v oknih popokalo in vrt je trtami na okoli močno posmojen) reče gospod: „Zdi se mi, kakor bi bil sedaj vse svoje imetje zopet od Boga v dar prejel.“ — Hvale in zahvale vredno obnašali so se tudi gg. žendariji iz Šenpeterske postaje s svojim g. načelnikom, ki še zdaj ljudi iz vasi k gašenju iščejo; Bog plati! Sploh so c. kr. okrajni glavar postojnski in možje škodo po ognji na 28.000 gl. cenili!

Da med pogorelci niso bili vsi, nekateri pa le za male svote zavarovani, je že stara kmečka navada, katera pa po nesreči zadete vselej hudo boli. Obžalovanja kakor posebne graje vredno je pa še to, da občinski matorji, ki le preradi celo v tiste reči svoje nosove vtikajo, kjer so „nebodiga treba“, ne najmanjšega gasilnega orodja, ne ene lestve ali par mačkov za gašenje pri fari ne oskrbe, in še celo denar, ki jim ga je kmetijska družba za vodnjak ponudila, nazaj odpošljejo, akoravno je farna vas že večkrat, in poslednjič še le l. 1870 do malega vsa pogorela. Kako lep red bi pač bil in koliko manj nagajivosti in škode, ako bi vsak na svojem mestu svoj in svojega bližnjega blagor pospeševal in svoj posel zvesto! sploval!

Vbogi naši pogorelci pa se usmiljenim srcem tem bolj priporočajo, čem večkrat jih je vže enaka nesreča zadela in jih ravno letos prav občutljivo obiskala, ko imamo farno cerkev že blizu 2 leti zaprto in sedaj v razvalinah in v groblji, ter bi se imela meseca maja začeti popravljati; vrhu tega pa jih še čaka poprava starega in zidanje novega šolskega poslopja, in kar je najizdatniše, vsa notranja oprava v novopostavljeni farni cerkvi. Vem, da nam dan denes potreba za potrebo roko podaja; a zanašam se na krščansko bratovsko ljubezen in v marsikaterem hudem plavži poskušeno radodarnost svojih slovenskih rojakov. Zato prosim v svojem in v imenu svojih pogorelcev: Pomagaj, kdor utrpí, vbogim siromakom, kajti Gospodu na obresti posojuje, kdor ubozih se usmiljuje, in ta Gospod bode mu gotov plačnik! fiat! *)

V Košani v dan 4. marcija 1883.

Matija Torkar,
župnik.

*) Vredništvo bode rado sprejemalo darove, ter jih takoj nesrečnem pošiljalo. Vredn.

Domače novice.

V Ljubljani 6. marca.

(Kako se misli Ljubljana opravi za cesarjevo obiskovanje). Po cesti iz kolodvora in po dunajski cesti hočejo postaviti mlaje ter okinčati jih z gerbi kranjske dežele, Šelenburgove ulice pa mislijo spremeniti kar v zeleno hodišče, pravi prostor za svečanosti pa bode drevored v zvezdi, tam bode slavolok, cesarski pavilon in odri za gledalce, na trgu pred palačo pa bode vodomet, kateri bo gonila parna brizgalnica. Ljudska veselica pa bode pod Turnom na desni (severni) strani Latermanovega drevoreda. Razstava bode obsegala prazgodovinske stvari, najdene na močvirji, potem bronaste posode in orodje iz bronzne dobe. Razstavljeni bodo tudi stvari iz rimske dobe, ženska dela domačega obrta, zgodovinske in umetne stvari, tako da se bode kazala kranjska dežela kakšna je bila v pradobi, kakšna v poznejših časih. Tako ve pripovedovati „Tribüne“ v dopisu iz Ljubljane?

(Učiteljski Tovariš) 1. marcija ima: „Pesem“ poklonili narodni učitelji g. Andreju Praprotniku o petindvajsetletnici njegove ljubljanske službe. 2. Kako naj učitelj med ljudstvom širi dobro mnenje o šoli in vzgoji (Jakoslav.) 3. Materin jezik v ljudski šoli (Janko Leban učitelj v Lokvi.) 4. Učiteljske petletne službene doklade in ustrahovalne kazni 5. Knjiga Slovenska v dobah XVI. in XVII. veka. Začenja se s pričujočim letnikom; v ti številki govori o pisateljih Felicijanu Trubarju, Primoža Trubarja mlajšemu sinu, o Antonu Dalmatinu, o Stipanu Konsulu Istrianu. 6. Poziv „Ptujskega učiteljskega društva“ zaradi izdaje bukev „o slovenskih pedagogih.“ 7. Poročilo komisije o šolski noveli. Potem ima „Književnost“ in „Dopise“ iz raznih krajev in „Raznoterosti“ in poslednjič „Razpise učiteljskih služeb“ na Kranjskem, Štajarskem in Koroškem.

(Porotne sodnije) so se včeraj začele. Prvi je bil na vrsti 5. dopoldne: Ovjač Janez, požiganje; popoldne: Dolinar Jernej, uboj; 6. t. m. dopoldne: Čenčur France, tatvina; popoldne: Barle A. uboj; 7. dopoldne: Ažbe Ana, goljufija; 8. dopoldne: Arher Andrej, posilstvo; 8. popoldne: Kerstein And. težko telesno poškodovanje; 9.: Avsenek Janez, uboj, 10.: Prelovšek A., tatvina; 12. dopoldne: Cicerlj J., uboj; 13. dopoldne: Kremžar Fr. ponarejenje denarja; popoldne: Anžič Marija, vdeleževanje ponarejenega denarja;

15. Možina Frančiška in Kovačič Matej, umor. Ta obravnava bode trajala 3 dni, ker je povabljenih 45 prič. Gre tukaj za dokazovanja umora nad možem Fr. Možino, odredli so to uže pri zadnji sodbi, ker ni bilo poglavitne priče.

(Predavanje na korist „Narodni šoli“ preteklo nedeljo bilo je dobro obiskovano. Med poslušalci je bil tudi dež. predsednik, preblg. gosp. A. Winkler. — Predaval je g. prof. Wiesthaler „o volkodlaku“ prav zanimivo. Naj bi se slovensko basnoslovje tako razsvetljevalo, prišla bi še marsikatera resnica na dan, ki v takih pripovedkah skrita tiči.

Razne reči.

— Svitli cesar so dali občini v Dobjem 200 gl. iz svoje blagajne za šolsko zidanje.

— Imenovanje. Gospod Viktor Zupančič, okrajni sodnik v Postojni postaja svetovalec pri c. kr. deželni sodnji v Celovcu, in dr. Jožef Gale, državnega pravnika namestnik v Rudolfovem pride k c. k. okrožni sodnji v Celji.

— † Umrla je v nedeljo gospa Jožefa Lavrenčič, žena bivšega narodnega poslanca iz Postojne; ranjca je bila skrbna in vzgledna mati, odločna narodnjakinja in blaga dobrotnica revežem in zavoljo tega daleč po Notranjskem znana in spoštovana.

— Povodenj l. l. je pod Bolzanom (Botzen) napravila celo jezero (Siegmundkronsko). Sedaj so vendar vode odtekle, in pustile so glen, ki je res da silo rodoviten, a kaj pomaga vse to, sadno drevje je proč, trte so na tla popadale in odgnjile. Ko bi bil poškodovan samo pridelek l. l. bi se že pozabilo, sedaj pa bode veliko truda in dela, da se drevje in trte zopet sade in dlje časa ni upati pridelka.

— Za prepelovanje čez Bodensko jezero hočejo napraviti posebne ladije, ki bodo prepeljevale blago in ljudi. Stroški za napravo ladij, razširjenje železničnega tira na kolodvoru, za pristanišče v Bregenci o zimskem času se bode potrebovalo 850.000 gl. Vse mora pa dodelano biti do konca l. 1884, ko mislijo tudi otvoriti železnico čez Arlbrski predor.

Eksekutivne dražbe.

7. marca.: Jedna eks. držb. pos. Ana Martinc iz Dule, 560 gl. Krško. 1. eks. držb. pos. Jože Prelesnik iz Kamnika, 5500 gl. Kamnik. 1. eks. držb. pos. Janez Dovjak iz Volikove vasi, 2460 gl. Kostanjevica. 1. eks. držb. pos. Martin Drganc iz Ponikve, 1450 gl. Kostanjevica. 1. eks. držb. pos. Anton Železnik iz Zg. Lokovic, 850 gl. Mokronog. 1. eks. držb. pos. Katarina Jelenič iz Zg. Lokovic 1718 gl.

Metlika. 1. eks. držb. pos. Matija Jakofčič iz Cerkviš, 1643 gl. Metlika. 1. eks. držb. pos. Jakob Krašovec iz Bušnje vasi. Metlika. 3. eks. držb. pos. Jure Bejnk iz Božakovo, 5980 gl. Metlika. 1. eks. držb. pos. Marija Zobec iz Dolenje vasi, 2143 gl. Ribnica. 1. eks. držb. pos. Anton in Apolonija Loušin iz Slatenka. Ribnica. 2. eks. držb. pos. Mihael Požlep, Plešivce. Ljubljana. 1. eks. držb. pos. Marija Zobec iz Dolenje vasi, 2143 gl. Ribnica. 1. eks. držb. pos. Marjeta Benko iz Verblen, 1492 gl. Ljubljana. 9. marca.: 1. eks. držb. pos. Jože Penko iz Parije 685 gl. 1. eks. držb. pos. Jakob Gregorič iz Sodražice, 1965 gl. Ribnica. 1. eks. držb. pos. Matej Adamič iz Gore, 1450 gl. Ribnica.

Umrli so:

28. februarja.: Karol Petie, delavec 65 let, rožne ulice št. 7. — Marija Jan, 2 1/2 leta, stari trg št. 11, božjast. — 1. marca.: Johana Batka, krojačeva vdova, florijanske ulice št. 11, vodenica. — 2. marca.: Albin Veihar, 11 dni, slabost. — Marija Vidmar, delavka 24 let, ceglarske ulice št. 13, pljučna jetika — 4. marca.: Valentin Šušteršič, 79 let, gradiške ulice, pljč. tuberkuloza.

Zahvala.

Dne 23. m. m. umrlega gospoda Antona Samassa, ljubljanskega častnega meščana, dediči so mi vsled rajnikovega določila 114 goldinarjev izročili v to svrhu, da vsak siromak, kolikor jih je v mestnej ubožnej hiši, in vsak tistih ljudij, ki v tej hiši siromakom strežejo, dobó po jeden goldinar na roko; dalje sem po omenjenih dedičih 500 gl. prejel za razdelitev med resnično potrebne domače reveže v Ljubljani.

Ker sem znatna darila takoj porabil tako kakor so bila namenjena, me veže le še dolžnost, da v imenu osrečenih revežev z najtoplejšo hvaležnostjo priobčim ta čin dejanske ljubezni do bližnjega, pristavlja, da je pokojni gospod Anton Samassa v svojej oporoki vrhu tega tudi še tukajšnje ubožne zakladi volil 2000 goldinarjev.

Pri mestnem magistratu ljubljanskem 25. dan februarja 1883.

Župan: Grasselli m. p.

Prečastiti duhovščini in vsem cerkvenim predstojnikom

vljudno naznanjam, da imam v zalogi vse potrebne posode, kakor

monstrance, kelihe, ciborije; svečnike

in

svetilnice; križe za cerkvene zastave,
pušice za sv. olje itd.

z besedo, vse posode in orodje, katero koli se pri cerkvah in za božjo službo potrebuje.

Vse reči so skrbno v ognji (ne galvanično) pozlačene in posrebrnene, zvesto in pošteno izdelane.

Sprejemljam tudi vse dotično staro orodje v popravo in novo pozlačenje in posrebernenje; kakor tudi vsakoršnja nova naročila.

Konečno obetam svojim naročnikom, katerim menda nisem več neznan, v vseh rečeh z zanesljivim delom in dobrim blagom pošteno postreči kot kristjan in poštenjak.

Z najodličnejšim spoštovanjem

Matej Schreiner,

pasar in zlatar

v Ljubljani na sv. Petra cesti h. št. 27.

(3)